

נשיט בברית מילה לקט מקורות מאת אריה פרימר

מקורות בחוות

(1) בראשית פרק י'

- (ט) ויאמר אלהים אל אברהם ואתה את בריתי תשמר אתה וזרעך אחריך לדורותם:
 (ו) זאת בריתי אשר תשמרוبني וביניכם ובין זרעך אחריך **המול** לכם כל זכר:
 (ז) **ונמלתם** את בשר ערლתכם והיה לאוות ברית בני וביניכם:
 (ח) ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר לדרכיכם ילייד בית ומקנת כספ' מכל בן נכר אשר לא מזרעך הוא:
 (ט) **המול ימול** ילייד ביתהך ומקנת כספ' והיתה בריתם בשורכם לברית עולם:
 (י) **ועREL זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכוונה הנפש ההוא מעמיה את בריתי הפר:**

(2) בראשית פרק כ'

- (א) ויזוד פקד את שרה כאשר אמר ויעש יוזד לשרה כאשר דבר:
 (ב) ותהר ותلد שרה לאברהם בן לזכניו למועד אשר דבר אותו אלהים:
 (ג) ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק:
 (ד) וימל אברהם את יצחק בנו בן שמנת ימים כאשר צוה **אותו** אלהים:

(3) שמוט פרק ד'

- (ו) ויאמר יוזד אל משה במדין לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך:
 (כ) ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבות על החומר וישב ארץ מצרים
 (כד) ויהי בדרך במלון ויפגשו יוזד ויבקש המיתו:
 (כה) ותתקח צפירה צר ותכרות את ערלת בנה ותגע לרגליו ותאמר כי חתן דמים אתה לי:
 (כו) וירף ממנו איז אמרה חתן דמים למולת:

(4) שמוט פרק יב'

- (מג) ויאמר יוזד אל משה ואחרון זאת חקת הפסח כל בן נכר לא **יאכל** בו:
 (מד) וכל עבד איש מקנת כספ' ומלהתא איז **יאכל** בו:
 (מה) וכי יגור אתה גר ועשה פסח ליוזד המול לו כל זכר איז יקרב לעשתו והיה כאזורה הארץ
 וכל ערל לא **יאכל** בו:
 (מט) תורה אחית יהיה לאזורה ולגר הגר בתוככם:

כ/טכ

כך כליאת ס' א/ג' א/ט ג'

ב. מוכן נדר מהל מט (כמ"ט טט). ווקף מהס זילל פולט
 נכו נום כתמיי המכתי נס נס יטפין לי יכול נכו כום
 כתמיי געיג רהמי נלהר זקן ממל טהטס (מנגד ער):

חובת האם במילת בנה

(5) תלמוד בבלי מסכת קידושין דף בט עמד' א

תיר: האב חייב לבנו למולו, ולפדותו, וללמודו תורה, ולהשיאו אשה, וללמדו אומנות; זיין: אף להשיטו במים; רבי יהודה אומר: כל שאינו מלמד את בנו אומנתו - מלמדו ליסודות. ליסודות ס"ד? אלא, אילו מלמדו ליסודות.

- למולו. מلنין דעתך: (בראשית כא) וימל אברהם את יצחק בנו. והיכא דלא מהליה אבוה - מיחייבי بي דינה למימהליה, דעתך: (בראשית יז) המול לכם כל זכר; והיכא דלא מהליה בי דינה. מיחיביך אליו למימהל נפשיה, דעתך: (בראשית יז) וערל זכר אשר לא ימול אתبشر ערלו ונכורתה. איהי מلنין דלא מיחייבא? דעתך: (בראשית כא) כאשר צוה אותו אלהים, אותו - ולא אותה.

(6) תוספות מסכת קידושין דף בט עמד' א

אותו ולא אותה - ואית למייל קרא תיפוק לייה דמצות עשה שהזמן גרמא הוא שנימול בשמיini לידתו ונשים פטורות וייל כיון דמיום השמיini והלהה אין לה הפסק לאו זמן גרמא הוא...

(7) תוספות ריב"ץ שם

לא קשיא, דמייע שהזיג הינו שהיום קבוע וידוע בשנה, משайн כן ביום השמיini של מילה.

(8) הగות וחידושים הרש"ש שם

עדין לא מקרי זמיג אלא עם בזמן מן הזמנים בטלת המצווה לגמרי, אבל מילה נהוגת בכל יום ויום אם יש תינוק בעולם שהגע זמנו היום.

(9) המשך תוספות מסכת קידושין דף בט עמד' א

ואית אכתי מיע שהזמן גרמא הוא דין מלין אלא ביום כדיאתא בפרק העREL (יבמות דף עב.) וייל ذاتיא כמויד הtmp דמילה שלא בזמןנה נהוגת בין ביום בין בלילה.

(10) ריב"א שם (וכו ברמב"ן ור"ן)

איכא למייר דהתם הוא למצוחה דנפשה, אבל הכא למצוחה דבנה - הו אמיינא דמחייבת, אבל גרעא מב"ד דמחייביה למימהליה, להכי איצטריך קרא למיפטרה.

(11) שולchan ערוך יורה דעתה סימן לסת, סעיף א

אם לא מל האב את בנו, חייבים ב"ד למולו. ואם לא מלחו ב"ד, חייב הוא, כשיגדייל, למול את עצמו. ואם לא מל, חייב כרת. הגה: ובכל يوم עוברים בעונשין אלו. (טור ובכל בו) ואין מלין בנו של אדם שלא מדעתו, אלא אם כן עבר האב ולא מלו בית דין מלין אותו בעל כרחו. (טור בשם הרמב"ס). ואין האשיה חייבת למול את בנה. (טור).

אשה כמושלת

(12) תלמוד בבלי מסכת עבודה זורה דף בז עמוד א

תניא, רבי יהודה הנשיא אומר: מניין למליה בעובד כוכבים שהיה פסולה? תיל: אתה את בריתי תשמור... איתמר: מניין למליה בעובד כוכבים שהיה פסולה? דרו בר פפה משמה דרב אמר: אתה את בריתי תשמור; ורבי יוחנן: המול ימול. מיי' בינייהו?... אייכא בינייהו: אשה, למ'יד אתה את בריתי תשמור - ליכא, דasha לאן בת מליה היא, ולמ'יד המול ימול - אייכא, דasha כמאן דמהילא דמייא. ומ' אייכא למאן דאמר אשה לא? זה כתיב: (שמות ד) ותקח צפורה צר! קרי ביה ותקח. והכתיב: ותכרות! קרי ביה ותכרת, דאמורה לאיניש אחרינה ועובד. ואיבעית אימא: אתה איה ותחלה, ואתה משה וגمراה.

(13) רש"י מסכת עבודה זורה דף בז עמוד א

ואתך את בריתי תשמור - זרעך אחריך ולא עובד כוכבים.
הمول ימול - קרי ביה המל ימול מי שהוא מול אחרים.
ותקח - ע"י שליח.
ותכרת - אמרה לאחר וכרת.

(15) שוי"ת שרידי אש חלק ב סימן קב ד"ה ומה שכטב

ונראה, שפירוש הלשון כמאן דמהילא דמייא, לא משום שאין עליה מצוה זו, אלא משום שתכליית המילה היא הסורת הערלה ואשה שאין לה ערלה. הרי היא כמושלה ממש. ומה שאמרו שם: למ'יד אתה את בריתי תשמור ליכא, דasha לאן בת מליה היא, זה משום שמיים לא נכרת עמה ברית קודש.

(16) תוספות מסכת עבודה זורה דף בז עמוד א

אשה לאן בת מליה היא - יש לפסוק הרבה ואין אשה כשרה למול, דאן על גב דרב ורבי יוחנן הילכה כרבי יוחנן - בהא הילכה כרב, דברייתא דרבי יהודה הנשיא קיימת כוותיה. אבל בה"ג פסק דasha כשרה למול. ולרב דאמר אינה כשרה למול צריך לפרש בפרק קמא דקדושים (דף כת). דמצריך אותו ולא אותה למדרש אינה חייבת למול בנה היינו לבקש למולו.

(17) רבמ"ס הלבות מילה פרק ב הלמה א

הכל כשרין למול, ואפילו ערל ועובד ואשה וקטן מלין במקום שאין שם איש, אבל עכו"ם לא ימול כלל ואם מל אינו צריך לחזור ולמול שנייה....

(18) פירוש הרב יוסף קאפק שט

כתב הפר"ח... הנה מדakashin בשיס' למ'יד אשה לא - מDUCTIVE ותקח צפורה, משמע דلم'יד אשה כשרה למול ניחא זאיו לחזור אחר איש, דאל"כ תקשה לתרוייהו. ולעין דמשום דaicaca צדדין לפסוק הרבה אין אשה כשרה למול זכמ"ש התוס, משום דברייתא דרבי הנשיא קיימת כוותיה, מש"ה סבריו הגי רבוותא ולכתהילה חיישין לחזור אחריו איש, אבל אי ליכא גברא - טמיכין אכללא דרב ור"י הילכה כרבי דasha כשרה למול.

(19) פירוש יד הפשטה (הרבעות ריבנוביץ) שט

... נראת טעם עדיפות האיש, אפילו שגם .. אשה [כשירותה], הוא מפני שהאיש מצוייה למול אחרים, שאם לא מלו אביו כל איש ישראל חייב למול... אבל.. אשה [אינה חייבת] למול את אחרים.

(20) ספר המקנהקידושין ב"ט

טעמיוו מהו מושם שלשיות הרמב"ם] אינה יכולה לברך ולומר "וציינו" כיון שלא נצטוית למול.

(21) בית יוסף יורה דעת סימן רס"ד ד"ה הכל כשרים

"הכל כשרים למול אפילו עבד אשה וקטן". כ"כ הרמב"ם (מילה פ"ב ה"א) והוא מדגרסין בפ"ב דעבודה זורה (כז). איתתר מניין למילה בגין שהיא פסולה דברו בר פפה משמה דבר אמר (בראשית יז ט) ואתה את בריתך תשמר רבי יוחנן אמר (שם שם יג) המול ימול - המל ימול. מיי' בגיןו אשה: למאן דאמר ואתה את בריתך תשמר לייכא דasha לאו בת מילה היא ולמאן דאמר המל ימול אייכא דאיתתא כמאן דמיהילא דמייא וכתבו הרי"ף (נו) והרהורא"ש (ס"י יא) בס"פ רבי אליעזר דמילה הילכך הייכא דליך גברא יהודאה DIDUA למימהל ואייכא איתנתא יהודיתא DIDUA למימהל ומהלא שפיר דמי דהלהכה כרבי יוחנן ... והכלבו (ס"י עג) כתוב בשם הר' יצחק (סמ"ק ס"י קנו) דasha לא תמול ואפשר דלכתחלה קאמר:

(22) שולחן ערוך יורה דעת סימן רס"ד סעיף א

הכל כשרים למול; אפילו עבד אשה וקטן וערל ישראלי שמתו אחיו מחמת מילה. אם יש ישראל גדור שידוע למול, הוא קודם לכולם. (וילא דasha לו תמול, סמ"ק והגחות מר讚ci, וכן נהוגין להדר אחר איש). אבל עובד כוכבים, אפילו הוא מהול, לא ימול כלל. ואם מל אין צורך לחזור ולמול פעמיינט. הגה: וילא דחייבים לחזור ולהטיף ממנו דם ברית. (טור בשם סמ"ג). וכן עיקר.

(23) ש"ד יורה דעת סימן רס"ד ס"ק ב

וכן נהוגין כי - לא ידועنا מי קאמר - זהה גם להמחבר ישראלי גדול קודם לכולם, מש"ה נהוגין להדר אחר איש. ואם דעתו לומר דאפי' היכא דליך ישראלי גדול אין נתנוין לאשה למול, וכן נהוגין להדר אחר גדור משום דasha אינה כשרה למול, וכמ"ש הב"ח שהו דעת הסמ"ק והגמ"ר, אפילו דיעבד אחר גדור משום דasha אין אשה מלאה, אם כן לא שייך בזה לומר זון נהוגים, דבר שאין מצוי אין בו מקום שאין איש אין אשה מלאה, אם כן לא שייך בזה לומר זון נהוגים, דבר שאין מצוי אין בו מנהג... ועוד אפילו נהגו כך - ההינו מושם שאין הנשים יודעות למול, וצריך עיון:

(24) עורך השולחן יורה דעת סימן רס"ד ס"ק ד

ולפ"ז, [לדעת המחבר] אם בעיר זו ליכא איש היודע למול ואיך אשה בודאי אין מחוויבין לשולח לעיר אחרת להביא איש, ולזה הוסיף רביינו הרמ"א דכו המנהג להדר אחר איש - כלומר אם אין איש במקום זה מהדרין לשולח למקום אחר להביא מוהל. (צ"ל כוספה)

(25) רמ"א יורה דעת סימן רס"ה סעיף א

... ואין לאשה להיות סנדק לתינוק, במקום שאפשר באיש, משום דהוי כפריזות. ומ"מ היא עוזרת לבעה .. ובביאה התינוק עד בית הכנסת, אז לוקח האיש ממנה ונעשה סנדק (שם בשם מוחר"ס).

(26) ספר מורות הרבנית: נשים מצטרפות למנין עשרה לברית מילה דכמהן דמיהלי דמי.